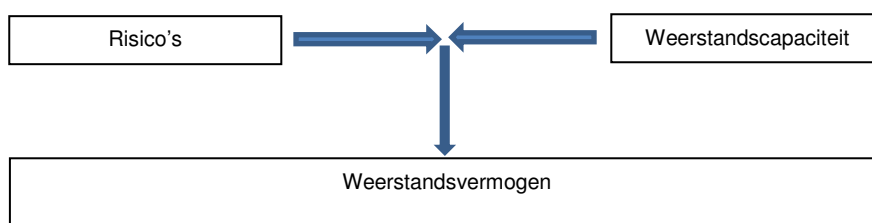

4.3. Weerstandsvermogen & risicobeheersing

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), dat sinds begrotingsjaar 2004 van kracht is, bevat regels voor de financiële verslaglegging. Volgens artikel 11 van het BBV moeten gemeenten en provincies inzicht verschaffen in hun weerstandsvermogen. Het gaat hierbij om het verband tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor géén (beheers)maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Onder weerstandscapaciteit verstaat het BBV de middelen en mogelijkheden waarover provincies of gemeenten kunnen beschikken om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Het gaat hier om de elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden zoals Algemene Reserve, onbenutte belastingcapaciteit en stille reserves.

Het weerstandsvermogen voor de gemeente is gedefinieerd als: 'het vermogen van de gemeente Boekel om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde haar taken te kunnen voortzetten'. En is eigenlijk niet meer of minder dan een confrontatie van de risico's met de weerstandscapaciteit.

Een eerste stap bij het beoordelen van het weerstandsvermogen is het in kaart brengen c.q. identificeren van eventuele risico's. Zoals uit de onderstaande figuur blijkt en in de volgende paragraaf gebeurt.

4.3.1. Inventarisatie van de risico's

Financiële risico's

De risico's, relevant voor het weerstandsvermogen, zijn die risico's die niet anderszins zijn ondervangen en waarvoor géén voorzieningen worden gevormd. De hiertoe behorende risico's worden hieronder nader toegelicht. Het gaat hier dus niet om reguliere risico's die zich regelmatig voordoen, die meetbaar zijn en waarvoor een verzekering is afgesloten dan wel een voorziening is gevormd.

Loon- & prijsontwikkelingen

Reguliere loon- & prijsontwikkelingen vormen géén financieel risico voor de gemeente aangezien deze zijn doorgerekend en als één budget/post opgenomen in de onderhavige begroting:

2018	n.v.t.
2019	€ 135.845
2020	€ 266.187
2021	€ 408.756
2022	€ 545.854

Openeindregelingen in het Sociale Domein

Het financiële risico dat de gemeente bij een 'openeindregeling' loopt zit in het feit dat de gemeente verplicht is een voorziening te verstrekken indien een aanvrager hier volgens de geldende wet- en regelgeving recht op heeft. Ongeacht of hiervoor voldoende budget en/of financiële middelen beschikbaar zijn en ongeacht de volumegroei in één jaar. Voorbeelden van de belangrijkste 'openeindregelingen' zijn:

- Bijstandsverlening (o.a. Participatiewet –IOAW – IOAZ & Bbz).
- Minimabeleid (o.a. individuele inkomstenstoeslag – kwijschelding gemeentelijke belastingen & Bijzondere Bijstand).
- Wmo (o.a. huishoudelijke verzorging, dagbesteding & begeleiding, woningaanpassingen, rolstoel- & vervoersvoorzieningen).
- Leerlingenvervoer.
- Jeugdzorg.

Met maatschappelijke veranderingen en veranderingen in het Sociale Domein zullen er naar verwachting de komende jaren meer mensen een beroep doen op gemeentelijke voorzieningen. Denk hierbij aan vergrijzing van de bevolking, bezuinigingen in de zorg, etc. In hoeverre daadwerkelijk sprake zal zijn van een toenemend gebruik van gemeentelijke voorzieningen in Boekel en wat de financiële consequenties hiervan zijn zal altijd pas achteraf blijken. Een kritische toets bij het toekennen van dergelijke voorzieningen, preventieve maatregelen en een sober beleid zijn middelen die ingezet worden om sterke negatieve financiële effecten te beperken.

Ontwikkelingen in 'Wonen met ondersteuning'

Door maatschappelijke ontwikkelingen en het overheidsbeleid zien we een stijgende ambulantisering in de zorg. Dit betekent dat mensen langer thuis blijven wonen, of weer in Boekel gaan wonen met ondersteuning aan huis. Zo verwachten we een uitgestelde instroom in de 24-uurs ouderenzorg, een uitstroom van mensen uit Beschermd Woonvormen, een toenemende vraag naar begeleid wonen in de eigen omgeving van jongeren met een zorgvraag en verwachten we een ambulantiseringsslag van GGZ Huize Padua. Dit vraagt om goede en integrale samenwerking en tijdige informatie-uitwisseling met partners (o.a. GGZ, BrabantZorg, Maatschappelijke Opvang), over grenzen binnen het Sociaal Domein heen kijken (Wmo, Jeugdzorg, Sociale Zaken), voldoende betaalbare woonruimten beschikbaar stellen en waar nodig passende inkomensondersteuning. Hierdoor kunnen we anticiperen op veranderingen en negatieve financiële effecten tijdig in beeld krijgen en sturen.

Ontwikkelingen Jeugdzorg

De verschuiving van zwaardere jeugdzorg naar lichte jeugdzorg functioneert nog niet optimaal. De ingezette transformatie opgaven moeten deze verschuiving gaan bevorderen en op termijn moet dit leiden tot lagere uitgaven. Vanaf 2016 zijn er nieuwe afspraken gemaakt in de regio Brabant Noordoost over de financiering van de jeugdhulp. Voor de categorie JeugdzorgPlus zijn de gemeenten volledig solidair. Hier kunnen we dus geen invloed op uitoefenen. Voor de categorie 'zorg met verblijf' wordt onze bijdrage op basis van voortschrijdend zorggemiddelde bepaald. De categorie 'zorg zonder verblijf' wordt gefinancierd naar eigen verbruik van het jaar (t-1). Op de twee laatst genoemde categorieën kunnen we sturen, dit zullen wij in samenwerking met de budgetregisseur en de inkooporganisatie doen.

We hebben een beperkte invloed op directe doorverwijzingen naar jeugdhulp vanuit huisartsen en de Gecertificeerde Instellingen. Het aantal verwijzingen is dus van invloed op het aantal cliënten in jeugdhulp.

Dienstverleningsovereenkomst sociale zaken met Meierijstad

De gemeente Boekel neemt met ingang van 1 januari 2017 op het gebied van sociale zaken diensten af van de gemeente Meierijstad. Hiervoor is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten in 2016. In deze overeenkomst is afgesproken dat indien de gemeente Boekel na drie jaar niet verlengt de gemeente Boekel een opslagpercentage moet betalen ter compensatie van de financiële (personele) verplichtingen van Meierijstad. In totaal bedraagt deze opslag voor het beëindigen van de dienstverleningsovereenkomst €138.705.

Subsidies (provinciaal en andersoortige subsidies)

Ten behoeve van diverse plannen ontvangt de gemeente Boekel aanzienlijke subsidiebijdragen van derden. Deze subsidiebijdragen worden als voorschot betaald in afwachting van de definitieve afrekening. Op grond van deze afrekening kan er eventueel een terugbetaling volgen als niet alle middelen conform geldende voorwaarden zijn besteed en/of niet volledig aan de gestelde subsidievoorwaarden wordt voldaan t.t.v. de uitvoering van het project.

Grondbedrijf

De verkopen van woningbouwkavels verloopt bijzonder goed. De komende jaren bestaat er nog een behoorlijke behoefte aan woningen. Voor de periode na 2017 wordt gestart met een verkenning voor de ontwikkeling van nieuwe locaties.

Gevaar is dat als gevolg rente aanpassingen en overheidsmaatregelen er minder hypotheek kan worden verkregen. De bouwkosten zijn door de aantrekkende markt snel aan het stijgen.

De netto contante waarde binnen onze complexen is verbeterd. Kleine complexen blijven onder druk staan.

De ontwikkeling van het centrum wordt ter hand genomen. De juiste beheersing van het proces moet leiden tot een financieel haalbare gebiedsontwikkeling.

Reconstructie: Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG)

Als gevolg van de aanpassingen van het provinciaal beleid inzake de intensieve veehouderij is het opbrengend vermogen van de LOG exploitatie veel lager. De provincie heeft in 2012 een schikkingsvoorstel gedaan dat ver achterblijft bij de werkelijke opbrengstvermindering. Daarmee is door ons dan ook niet ingestemd.

Inmiddels kunnen we een goede aannname doen over het financiële eindresultaat van de LOG exploitatie. Het zal duidelijk zijn dat de ontwikkelruimte ruim € 1 miljoen achter blijft bij de oorspronkelijke LOG exploitatie. Aan de andere kant zijn er ook minder kosten gemaakt dan oorspronkelijk geraamd waardoor het negatieve resultaat enigszins wordt beperkt. In april 2016 is door ons een gespreksdocument aan de provincie voorgelegd. De provincie heeft ambtelijk gereageerd met de mededeling dat er medio 2016 een nieuw Brabantbreed kader aan het bestuur wordt voorgelegd op basis waarvan de claims kunnen worden afgewerkt. Dat is niet ingevuld door de provincie. Ook is er geen constructief tegenvoorstel gekomen. In het najaar van 2017 willen we nogmaals bestuurlijk overleg agenderen om er in gezamenlijkheid uit te komen. Op meerdere dossiers hebben we het laatste jaar goede overeenkomsten met de provincie gesloten. Te denken aan RvR ontwikkelruimte en de kostenverdeling randweg. Het op orde houden van de relatie is van belang. Mocht bestuurlijk overleg niet het gewenste resultaat hebben dan beraden we ons op juridische stappen.

Randweg

Met de vaststelling van het bestemmingsplan in de gemeenteraad van 1 juni 2017 is de realisatie een stap dichterbij gekomen. Inmiddels is overeenkomst over de rolverdeling tussen gemeente en provincie en de financiële gevolgen en de kostenverdeling zoals vastgesteld in de raad van december 2016. Kern daarbij is dat dit een provinciale weg wordt waarbij het merendeel van de kosten en risico's bij de provincie liggen. De gemeentelijke bijdrage aan de randweg is vastgelegd op € 2.650.000. Binnen het project is aandacht voor de financiële risico's. Op basis van een inhoudelijke analyse blijken deze binnen de kaders van het project te vallen. In de overeenkomst is vastgelegd dat eventuele toekomstige onvoorziene risico's die niet binnen het projectbudget vallen naar rato van inbreng worden gedeeld.

Glasvezel

In het voorjaar van 2016 hebben we ingestemd met overname van de aandelen van BoekelNet (door de gemeente gefinancierd) tegen betaling van de gehele openstaande lening met rente. Daarmee is dat risico vervallen. Wel is de bankgarantie ad € 1 miljoen gehandhaafd. Deze wordt jaarlijks met 25% afgelost te starten in 2017. In april 2017 is de bankgarantie volgens planning verlaagd tot € 766.000,-. Daarmee loopt ook dit risico sterk af en zal in de loop van 2020 geheel vervallen.

Garantieverstrekingen – Particulieren

Door de gemeente zijn tot 1 januari 1995 garanties aan particulieren verstrekt door de betaling van rente en aflossing op de door hen aangegane hypothecaire geldleningen. Per 1 januari 1995 verstrekt de Stichting Waarborgfonds Eigen Woning (SWEW) deze garanties. Voor de garanties van vóór 1 januari 1995 heeft de gemeente het risico afgekocht, waarmee deze ten laste van de SWEW komen. Alleen in de situatie, dat de gemeente toestemming zou geven voor een wijziging van een gegarandeerde hypothecaire lening van vóór 1 januari 1995, welke niet past binnen de criteria van de SWEW en de hypotheeknemer betalingsproblemen krijgt, kan de gemeente hierop financieel worden aangesproken. Op dit moment is dit niet van toepassing. Als laatste kan de gemeente worden aangesproken bij financiële problemen van de SWEW.

Gewaarborgde geldleningen woningbouw

De gemeente staat garant voor diverse leningen die PeelrandWonen in het verleden is aangegaan. Het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) neemt de betaalverplichtingen voor een lening over wanneer de corporatie de rente en aflossing op een door het WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Wanneer het deze betaalverplichting niet kan voldoen, moeten rijk en gemeenten bijspringen. Zij moeten dan een renteloze lening aan het WSW verstrekken. Het Rijk verstrekt in alle gevallen 50% van de renteloze leningen. De zogenoemde 'schadegemeente' (in geval van een lening van PeelrandWonen dus de gemeente Boekel) verstrekt 25% van de renteloze leningen. Alle gemeenten die achtereenvolgens zijn van het (met inbegrip van de 'schadegemeenten') verstrekken samen de resterende 25% van de renteloze leningen.

Tot dusver is het landelijk nog niet voorgekomen, dat rijk en gemeenten moesten bijspringen. Voor wat betreft PeelrandWonen is de garantie nog nimmer aangesproken. Voor een bedrag van € 23,122 miljoen heeft het WSW leningen van PeelrandWonen geborgd. Over circa € 11,561 miljoen loopt de gemeente momenteel nog risico (situatie 31-12-2016).

Gewaarborgde geldleningen zorgbouw – St. Petrus

De gemeente is een achtervangovereenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) door de fusie van BrabantWonen met ZorgGoedBrabant. Het risico voor de gemeente Boekel bedraagt €1.007.494 als 'schadegemeente' en €3.774 als deelnemende gemeente indien van deze achtervang gebruik moet worden gemaakt. Dit bedrag zou de gemeente moeten lenen en beschikbaar moeten stellen aan het WSW als renteloze lening. Indien van de achtervang gebruik wordt gemaakt, wordt de lening aangetrokken voor de restant levensduur van het onroerend goed, waarbij uitgegaan wordt van een levensduur van 30 jaar. St. Petrus is geopend in 2008.

Startersleningen

Vanaf 2014 heeft de gemeente 22 startersleningen verstrekt. Het bedrag dat door de gemeente verstrekt is bedraagt € 192.410,50 (stand 31-12-2016). Inmiddels is hiervan € 30.811 afgelost. Over de hoofdsom van deze leningen loopt de gemeente geen risico omdat deze som gegarandeerd is via de NHG. Wel loopt de gemeente risico over misgelopen rente.

Verzekeringen

De gemeente beschikt over een uitgebreid verzekeringspakket (o.a. op het gebied van wettelijke aansprakelijkheid en brand/stormschade). Of de hoogte van de dekking afdoende is voor het risico, blijft steeds een onzekere factor. De toekomstige premies staan steeds onder druk vanwege verliezen bij verzekeraars. Eventuele stijging van de premies zijn het gevolg van het feit dat het gemiddelde claimgedrag blijft toenemen.

Risico's op eigendommen

Het gebouwenbeheer vraagt een goede afstemming tussen klein en groot onderhoud. Verder is een integrale benadering tussen gebouwen die door de gemeente zelf worden beheerd en gebouwen die door derden worden beheerd noodzakelijk. Om op een efficiënte en effectieve manier invulling te kunnen geven aan het gebouwenbeheer in de komende jaren wordt de onderhoudsstatus en de behoefte van de diverse gebouwen jaarlijks bekeken. Aan de hand hiervan wordt vervolgens jaarlijks het meerjaren onderhoudsplan (MOP) geactualiseerd. Deze actualisatie wordt jaarlijks vertaald naar de meerjarenbegroting.

Hetgeen overigens op een soortgelijke manier, maar met een andere frequentie, gebeurt voor wegen en rioleringen. Gezien de structurele en planmatige aanpak hiervan wordt het (financiële) risico tot een minimum beperkt.

Latente juridische claim

Met één belanghebbende bestaat een mogelijk geschil inzake de inbreng van een vervangend agrarisch bouwblok in een LOG-gebied. Met een andere belanghebbende bestaat een mogelijk geschil over een omgevingsvergunning voor een mestverwerkingsinstallatie.

Als er een verplichting voor de gemeente bestaat dan kan deze van substantiële omvang zijn. Aangezien op dit moment nog onvoldoende duidelijk is of wel/niet sprake zal zijn van een verplichting voor de gemeente wordt dit risico als p.m. post meegenomen.

Latente fiscale claim

De fiscale wet- en regelgeving inzake 'gelegenheid geven tot sport', waardoor het voor gemeenten mogelijk wordt bij deze kosten BTW te verrekenen, staat momenteel ter discussie. En is mogelijk in strijd met Europese wet- en regelgeving. Een definitieve uitspraak in deze wordt niet eerder dan in 2018 verwacht. Mocht deze regeling inderdaad in strijd met Europese wet- en regelgeving zijn dan kunnen we geconfronteerd worden met een naheffing van ten onrechte gedeclareerde / gecompenseerde BTW van circa € 150.000.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de gemeente Vpb-plichtig voor zover een onderneming wordt gedreven. BDO heeft een fiscale nulmeting voor de Vpb uitgevoerd. Aan de hand van een interview is, in samenwerking met een fiscalist van BDO, voor vijf belangrijke thema's getoetst wat het huidige niveau van het Vpb-dossier binnen de gemeente is op een schaal van 1 tot 5. Daarbij zijn de volgende van belang zijnde aspecten in beeld gebracht;

- Inventarisatie;

- Implementatie;
- Borging aangifteproces;
- Dossievorming en administratie;
- Grondbedrijf.

Het grondbedrijf is hierbij expliciet benoemd omdat uit de ervaringen tot nu toe blijkt dat dit een veel besproken issue is bij de vennootschapsbelasting. Deze nulmeting heeft tot doel om een indicatie te krijgen van de aanpak, vormgeving en voortgang van het Vpb-dossier binnen de gemeente.

Op dit moment zijn er nog diverse aspecten waar grondbedrijven tegenaan lopen, enkele van deze zijn:

- Het nader onderzoek naar het winsttoogmerk na een quick scan;
- Onredelijke uitkomsten bij het bepalen van de fiscale openingsbalans;
- De kostprijsberekening bij de jaarwinstbepaling.

Gezien deze onduidelijkheden is het op dit moment nog niet mogelijk om een openingsbalans op te stellen en over te gaan tot aangifte. Naar verwachting zal dit eind 2017 wel het geval zijn en zullen de lasten met betrekking tot de afdracht over 2016 in 2017 plaatsvinden en de afdracht over 2017 in 2018.

Planschade

Een vergoeding van schade (planschade) kan worden toegekend op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Het risico voor onze gemeente wordt beperkt door het feit dat een deel als eigen risico bij de aanvrager wordt neergelegd en door planschadeverhaalsovereenkomsten te sluiten.

Planschadeverzoek De Donk:

Momenteel staat er één planschadeverzoek open. Door een omwonende is een verzoek om toekenning van een planschadevergoeding verzocht met als reden, dat zijn eigendom in waarde is gedaald door de realisering van de wijk De Donk. Dit verzoek is in behandeling bij de onafhankelijke schadebeoordelaar. Het advies wordt afgewacht.

Nieuwe omgevingswet

De huidige wet- en regelgeving wordt vervangen door de Omgevingswet. Behalve een benadering van deze wet vanuit instrumentele en ruimtelijke-juridische focus is het ook belangrijk om inzicht te krijgen in de gevolgen van de implementatie en organisatorische capaciteit. Wel wordt verwacht dat voor Boekel de invoering een geringere impact heeft dan voor andere gemeenten, omdat een belangrijk deel (de cultuurverandering) in Boekel al is geëffectueerd door de ontwikkeling van het Boekels model.

Realisatie KindPark

Momenteel is een bedrag in de begroting opgenomen op grond van een zeer globale inschatting van kosten. In de voorbereidingsfase worden de verschillende factoren onderzocht die van invloed zijn op de uiteindelijke kosten van het project: De omvang van het gebouw; de deelnemende partners en eventuele bijdragen aan de investering; programma van eisen met daarin veel keuzes wat betreft kwaliteit.

Het eindresultaat van de voorbereidingsfase is een definitief ontwerp met een gedetailleerde kostenberekening en financieringsplan. Op grond daarvan worden afspraken gemaakt met aannemers. Door het ontwerp tot op detail door te laten rekenen wordt het risico op afwijkende kosten verminderd. De signalen zijn dat de bouwkosten stijgende zijn. Het verzoek om krediet voor het definitief ontwerp zal worden gebaseerd op een realistische berekening op grond van de kosten op dat moment.

Naast de ontwikkelkosten voor de school worden ook kosten gemaakt voor de inrichting van de buitenruimte en de aansluiting op de omgeving, infrastructuur voor verkeer en parkeren. Ook daarin zijn vele factoren van invloed op de uiteindelijke kosten. In de huidige fase is er nog onvoldoende informatie om een goede inschatting te maken van de uiteindelijke kosten.

Datalekken

Als informatieverwerkende organisatie werken we veel met (persoons)gegevens. Het risico bestaat dat gegevens onbedoeld vrijkomen of dat gegevens onrechtmatig verwerkt worden. In deze gevallen is er sprake van een datalek. Bij een datalek gaat het om toegang tot of vernietiging, wijziging of vrijkomen van persoonsgegevens bij een organisatie zonder dat dit de bedoeling is van deze organisatie. Onder een datalek valt dus niet alleen het vrijkomen (lekkens) van gegevens, maar ook onrechtmatige verwerking van gegevens. We hebben al diverse maatregelen getroffen om een datalek te voorkomen. Echter is een datalek nooit 100% uit te sluiten.

De Autoriteit Persoonsgegevens is toezichthouder van de Wet Bescherming Persoonsgegevens en controleert organisaties of zij deze wet naleven. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft een boetebevoegdheid. Zij kunnen een boete uitdelen van maximaal € 820.000. Deze boete wordt niet bij ieder datalek uitgedeeld maar kan wel worden uitgedeeld als uit onderzoek blijkt dat de wet niet goed is nageleefd en er onvoldoende maatregelen zijn getroffen om het datalek te voorkomen.

4.3.2. Beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's / kwantificeren van risico's

Als onderdeel van risicomangement wordt de weerstandscapaciteit van de gemeente periodiek afgezet tegen een inschatting van de mogelijke financiële risico's die zich kunnen manifesteren. Voor het belangrijkste risico (de grondexploitatie) wordt al jaren de 'vinger aan de pols gehouden' middels het jaarlijks actualiseren van de exploitatieberekeningen, het doorrekenen van verschillende scenario's en de confrontatie van het gewenste met het beschikbare weerstandsvermogen. Met een organisatiebrede beoordeling van het weerstandsvermogen zijn de afgelopen jaren de eerste ervaring opgedaan. Een leer- en groeitraject dat continue aan verandering en verbetering onderhevig is.

Ondanks dat er géén zekerheid aan ontleend kan worden is risicomangement wel van toegevoegde waarde; het geeft een beeld van wat verwacht kan worden en of de organisatie hierop voldoende voorbereid is.

Hieronder zijn de belangrijkste risico's (o.b.v. de eerder uitgevoerde inventarisatie) waarmee de organisatie te maken kan krijgen in de toekomst weergegeven. Om een confrontatie van deze risico's met het weerstandscapaciteit mogelijk te maken dienen deze eerst financieel te worden gekwantificeerd. Hiertoe wordt een methode gebruikt waarbij, per geïdentificeerd risico, een inschatting wordt gemaakt van de volgende drie parameters:

Kans	de kans dat een risico zich manifesteert wordt ingeschat op basis van een kwalitatief oordeel. Ten behoeven van een transparant en handelbaar model zijn er (slechts) drie categorieën benoemd met een wegingsfactor: laag (0,05) – middel (0,50) – hoog (0,75).
Impact	wat is het (financiële)effect voor de organisatie als het risico zich voordoet? Ook hier wordt eerst een kwalitatief oordeel aan gegeven. Daarna wordt, afhankelijk van het kwalitatieve oordeel, een inschatting gemaakt van het financiële effect; in procenten afgezet tegen de totale lasten conform begroting. Waarbij de volgende indeling wordt gehanteerd: klein impact tussen de 1 & 10 % middel impact tussen de 10 & 50 % groot impact tussen de 50 & 100%
Effect	voor het kwantificeren van het (financiële) risico is het van belang te weten of een risico van incidentele danwel structurele aard is. Indien het een incidenteel karakter kent wordt de factor '1' gehanteerd. Het risico kan zich immers maximaal één keer voordoen. Betreft het een structureel risico dan wordt de factor '3' toegekend. Dit wil zeggen dat het financiële effect van dit risico 'drie keer wordt ingerekend'; zodat de organisatie als het ware drie jaar de tijd heeft om adequaat te reageren en passende maatregelen te treffen.

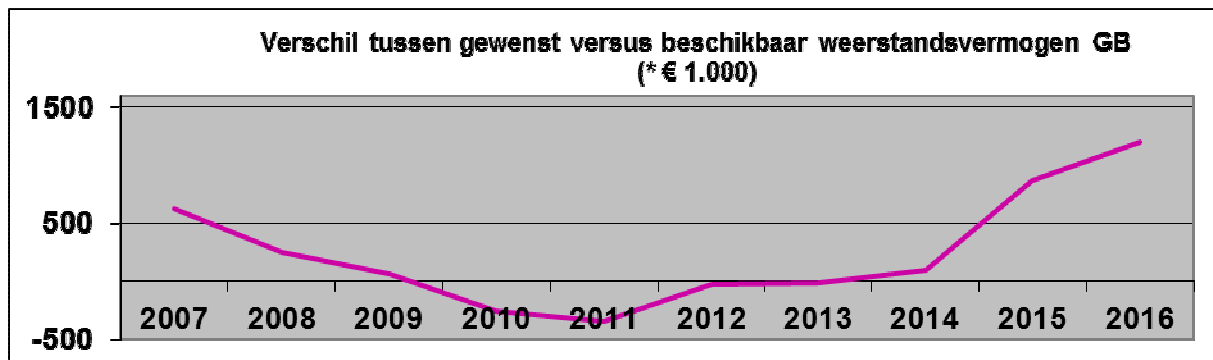
Het 'minimabeleid' als voorbeeld:

De kans dat de komende jaren meer aanspraak op onze minima-voorzieningen wordt gedaan wordt als 'gemiddeld' ingeschat (wegingsfactor 0,50). Het financiële effect hiervan voor de organisatie wordt eveneens als 'gemiddeld' ingeschat, met een impact van 15%. Aangezien dit risico een structureel effect zal hebben wordt bij het kwantificeren van het financiële risico een factor '3' toegepast. Het financiële risico voor dit onderdeel wordt dan als volgt berekend:

Budget cf. Begroting	Kans	Impact	Effect	Financieel risico
€ 305.000	* 0,5	* 15%	* 3	= € 69.000

Grondbedrijf

Voor het Grondbedrijf is, op basis van de door Arcadis in 2017 opgestelde exploitatieberekeningen, een berekening gemaakt van het gewenste versus beschikbare weerstandsvermogen. Op basis van de systematiek en rekenmodellen die hier in de afgelopen jaren voor zijn gebruikt. Uit deze berekening is gebleken dat de omvang van de reserves van het grondbedrijf, inclusief de gecalculeerde post onvoorzien in de grondexploitatie toereikend is. Het is van belang de ontwikkelingen ter zake in de nabije toekomst nauwlettend te blijven volgen zodat tijdig kan worden bijgestuurd.

Op basis van de omvang van de grondbedrijf rapportage 2017 is een benodigde weerstandsvermogen berekend van € 1.327.000. Er is € 2.525.000 beschikbaar. Dit veroorzaakt een overschot op het weerstandsvermogen op het grondbedrijf van € 1.198.000.

Overige risico's

Naast de financiële risico's in de grondexploitatie wordt er ook gekeken naar de andere risico's en de mogelijke financiële impact hiervan voor de gemeente.

Het kwantificeren van alle geïdentificeerde risico's levert het volgende beeld op:

Omschrijving	Toelichting	Kans	Bedrag (cf. begroting 2018)	Impact	Effect	Financieel risico
Wegbeheer	Uitvoering o.b.v. actueel onderhoudsplan	Laag	€ 284.000	Klein – 5%	Structureel	€ 2.000
Rioolbeheer	Uitvoering o.b.v. actueel onderhoudsplan	Laag	€ 1.110.000	Klein – 5%	Structureel	€ 8.300
Gebouwbeheer	Uitvoering o.b.v. actueel onderhoudsplan	Laag	€ 116.000	Klein – 5%	Structureel	€ 1.000
Afgegeven garanties	GewaARBorgde geldleningen e.d.	Laag	€ 11.561.000	Groot – 75%	Incidenteel	€ 433.500
Glasvezel (BoekeINet)	Garantstelling	Laag	€ 766.000	Groot – 100%	Incidenteel	€ 38.000
Startersleningen	Uitvoering van regeling startersleningen	Laag	€ 192.000	Groot – 75%	Structureel	€ 7.200
Rijksoverheid	Wmo Transitie AWBZ	Laag	€ 1.215.000	Groot – 75%	Structureel	€ 137.000
	Jeugdzorg Transitie Jeugdzorg	Laag	€ 1.693.000	Groot – 75%	Structureel	€ 190.000
	Participatie Transitie Sociale Werkvoorziening	Laag	€ 1.353.000	Groot – 75%	Structureel	€ 152.000
Openeindregelingen	Leerlingenvervoer	Middel	€ 200.000	Middel – 15%	Structureel	€ 45.000
	Bijstandsverlening	Middel	€ 1.331.000	Middel – 15%	Structureel	€ 300.000
	Minimabeleid	Middel	€ 305.000	Middel – 15%	Structureel	€ 69.000
	Wmo (2007)	Middel	€ 644.000	Middel – 15%	Structureel	€ 145.000
Randweg	Uitvoering binnen gestelde kaders	Middel	€ 2.650.000	Middel – 15%	Incidenteel	€ 199.000
Individuele derden	LOG-compensatie	Hoog	p.m.	Groot – 75%	Incidenteel	p.m.
Claims	Latente fiscale claims BTW	Hoog	150.000	Groot – 75%	Incidenteel	€ 84.000
Claims	Latente juridische claims	Hoog	p.m.	Groot – 75%	Incidenteel	p.m.
Claims	Planschadeclaims Bergstraat + Schutboom+ De Donk	Hoog	p.m.	Groot – 75%	Incidenteel	p.m.
Kindcentrum	Realisatie Kindcentrum+ buitenruimte	Hoog	p.m.	Groot – 75%	Incidenteel	p.m.
Rijksoverheid	Nieuwe omgevingswet	Hoog	p.m.	Groot – 75%	Incidenteel	p.m.
Autoriteit persoonsgegevens	Datalekken	Hoog	€ 820.000	Klein – 5%	Incidenteel	€ 21.000
Totaal						€ 1.832.000

¹ Voor het risico in het grondbedrijf is een afzonderlijke voorziening en reserve gevormd. Hier wordt dit risico daarom op 'nul' gesteld.

Nu de financiële risico's van de gemeente Boekel becijferd zijn dienen deze te worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit (zie volgende paragraaf) om uiteindelijk een uitspraak te kunnen doen over het weerstandsvermogen van de gemeente.

4.3.3 Inventarisatie weerstandscapaciteit – eigen vermogen

Evenals iedere organisatie heeft ook onze gemeente op vele fronten te maken met onzekerheden die het risico van financiële nadelen met zich meebrengen. Bij het becijferen van het vrij aanwendbare deel van de Algemene Reserves zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De vaste reserve (€ 1.000.000) wordt niet ingezet, maar dient als extra buffer voor onvoorziene omstandigheden;
- Financieringskosten (rente) van nieuwe investeringen worden in de onderhavige uiteenzetting niet gedekt vanuit het eigen vermogen en komen diensgevolge ten laste van de dan lopende exploitatie.
- De reserves van het Grondbedrijf worden buiten beschouwing gelaten voor de Algemene Dienst. Het weerstandsvermogen van het Grondbedrijf is immers afzonderlijk in kaart gebracht en wordt als 'één totaal' in de vergelijking meegenomen;
- Fondsvorming vanuit de grondverkopen is stopgezet en geen mogelijkheid meer om de fondsen te laten groeien / te voeden in de toekomst.

De hierboven genoemde uitgangspunten resulteren in het 'vrij aanwendbare deel van de Algemene Reserves' van:

- Algemene Reserve + Fondsen (per 01-jan-2017)	€ 5.285.000
- Bestaande claims (zie overzicht hieronder & Bijlage C)	€ 50.000 -/-
Totaal verwacht vrij aanwendbaar deel Eigen Vermogen	€ 5.235.000

Specificatie bestaande claims:

Omschrijving	Jaar	Bedrag	Dekking uit het fonds
-Boecult	2018-2021	20.000	Fonds Kunst & Cultuur
-Deelname de Cultuurloper	2018-2020	15.000	Fonds Kunst & Cultuur
-Groen-Blauwe diensten (uitvoering pva)	2018-2019	15.000	Fonds Groen voor Rood
		50.000	

4.3.4. Inventarisatie weerstandscapaciteit – breder perspectief

De weerstandscapaciteit van de gemeente wordt doorgaans berekend uit de posten onbenutte belastingcapaciteit, het vrij aanwendbare deel van de Algemene Reserve en de stille reserves. Een 'breder perspectief' op deze materie dan alleen vanuit de invalshoek 'vrij aanwendbaar deel van het eigen vermogen'; zoals in de voorgaande paragraaf becijferd.

Weerstandscapaciteit (volgens OZB art. 12, lid 2 FVW)	
1. OZB-ruimte	€ 796.400 -/-
2. vrij aanwendbare deel Algemene Reserve / Eigen Vermogen	€ 5.235.000
3. stille reserves:	
* gebouwen en bezittingen	€ 9.921.000
* gronden, niet zijnde bouwgrond (bos, landbouw, gras, erf & tuin)	€ 867.000
Totaal weerstandscapaciteit	€ 15.226.000

Weerstandscapaciteit gemeente Boekel

Ad.1 De limitering van de OZB is per 1 januari 2008 vervallen. Dat is voor de gemeentelijke belastingen de belangrijkste uitkomst van het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten van 4 juni 2007. Het vervallen van de limitering van de OZB mag niet leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk en het instellen van een macronorm moet dat voorkomen. Als de ontwikkeling van de lokale lasten tot overschrijding van die norm leidt, kan het Rijk ingrijpen via correctie van het volume van het gemeentefonds. Op grond van doorrekeningen van de begroting 2018 kan worden gesteld dat de OZB-ruimte (het verschil tussen de rekkentarieven zoals opgenomen in de meicirculaire 2017 versus de gehanteerde tarieven) volledig ingezet is. In tegenstelling tot ons verleden halen we nu meer OZB-opbrengsten binnen dan waarmee bij het vaststellen van de Algemene Uitkering rekening wordt gehouden.

Ad.2 Het saldo per 1 januari 2018 van het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve / eigen vermogen is opgebouwd zoals in paragraaf 4.3.3. uiteengezet.

Daar de Algemene Reserve van het grondbedrijf specifiek gevormd is voor het opvangen van risico's die voortvloeien uit de actieve grondpolitiek die de gemeente Boekel voert, is deze financiële buffer in de bovenstaande vergelijking buiten beschouwing gelaten.

Ad. 3 De stille reserve van gebouwen en bezittingen zoals hierboven weergegeven betreft het verschil tussen de WOZ-waarde per 01.01.2016 (aanslag 2017) en de boekwaarde conform de balans per 31.12.2016. In het onderstaande overzicht wordt inzichtelijk gemaakt hoe deze stille reserve grofweg is opgebouwd;

Soort	WOZ-waarde	Boekwaarde	Stille reserve
Gebouw en - AD	€ 3.769.000	€ 4.675.000	€ -906.000
Sportterrein - Sporthal - Sportzaal	€ 6.549.000	€ 2.447.000	€ 4.102.000
Gemeenschapshuizen	€ 5.161.000	€ 2.393.000	€ 2.768.000
Clubhuizen	€ 1.717.000	€ 516.000	€ 1.201.000
Scholen & Peuterspeelzalen	€ 7.523.000	€ 5.340.000	€ 2.183.000
Diversen	€ 639.000	€ 130.000	€ 509.000
Trafo's	€ 64.000	€ -	€ 64.000
			€ 9.921.000

In de onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt hoe de stille reserve in de grondvoorraad, niet zijnde bouwgrond, is opgebouwd;

Soort	Oppervlakte	Prijs per m ²	Stille reserve
Grasland	0 m ²	€ 6,50	€ -
Bos	434.165 m ²	€ 1,00	€ 434.000
Akkerland	35.170 m ²	€ 6,50	€ 229.000
Erf & Tuin	2.044 m ²	€ 100,00	€ 204.000
			€ 867.000

Mede als gevolg van het project verkoop reststroken is het overzicht van de (stille) grondvoorraad herijkt. Hierdoor zijn verschillen ontstaan ten opzichte van de vorige versie.

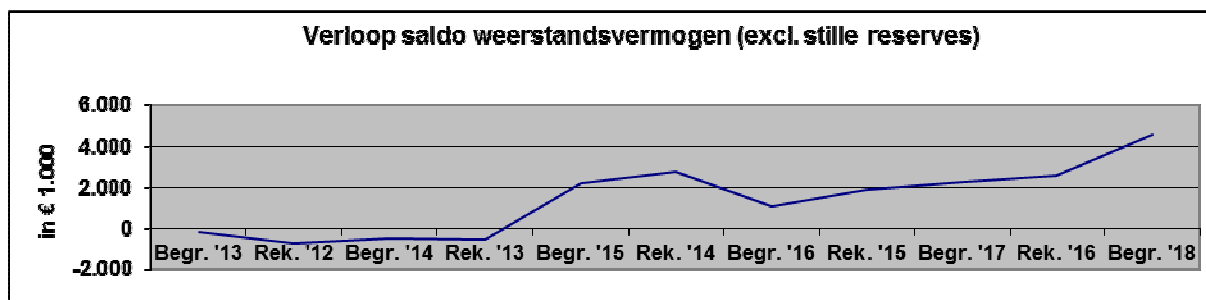
1. Gronden zijn verkocht danwel aangekocht;
2. Gronden zijn verschoven naar een andere categorie;
3. De prijs per m² is aangepast conform raadsbesluit 8 oktober 2015.

4.3.5. Weerstandsvermogen – conclusies

De laatste stap van dit proces is de confrontatie van het berekende financiële risico aan het verwacht vrije deel van het eigen vermogen en aan de totale weerstandscapaciteit van de gemeente:

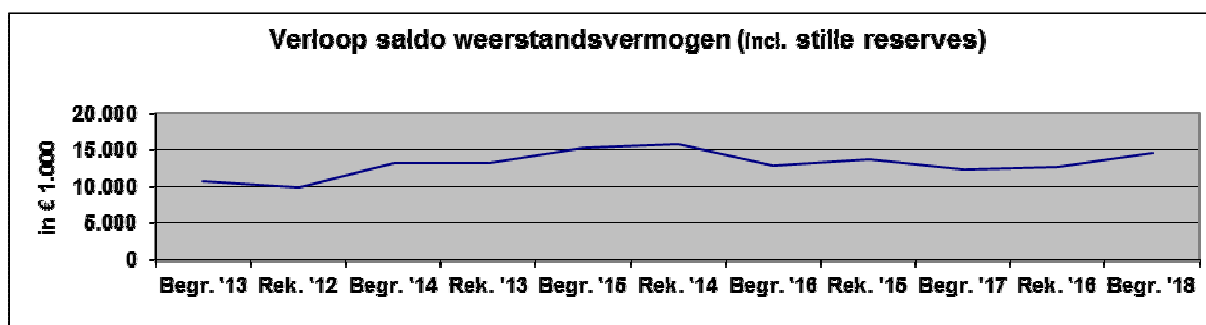
Confrontatie met verwacht vrije deel eigen vermogen

Financiële risico's (paragraaf 4.3.2)	€ 1.832.000 -/-
Verwacht vrije deel eigen vermogen (paragraaf 4.3.3)	€ 5.235.000
	€ 3.403.000
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf (paragraaf 4.3.2)	€ 1.198.000
	€ 4.601.000

Confrontatie met weerstandscapaciteit

Financiële risico's (paragraaf 4.3.2)	€ 1.832.000 -/-
Weerstandscapaciteit (paragraaf 4.3.4)	€ 15.226.000
	€ 13.394.000
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf (paragraaf 4.3.2)	€ 1.198.000
	€ 14.592.000

Conclusie:

Het weerstandsvermogen¹ van de gemeente Boekel kent een positieve ontwikkeling ten opzichte van de ingeslagen weg ten tijde van de begroting 2017 & jaarrekening 2016. Deze positieve ontwikkeling is met name ontstaan als gevolg van het jaarrekening resultaat 2016 en het vrijvallen van de claim op het fonds bovenwijkse voorzieningen (Randweg 1.5 mio), waarna deze is overgeheveld naar de algemene reserve. Daarnaast worden jaarlijks de risico's opnieuw gekwantificeerd. Tevens wordt bij de inventarisatie van het vrij aanwendbaar eigen vermogen geen rekening meer gehouden met (mogelijke) positieve saldo's van toekomstige jaarschijven (2018 - 2021). Rekening houdend met deze positieve ontwikkelingen is het weerstandvermogen van voldoende omvang. Ook als de stille reserves volledig buiten beschouwing worden gelaten is het weerstandvermogen van voldoende omvang en kent zelf een overschot van € 4.601.000.

Het is zaak om de bestaande omvang qua weerstandsvermogen vast te houden zodat er mogelijkheden blijven bestaan om tijdig te anticiperen op risico's die nu nog als p.m. post worden onderkend en op toekomstige risico's die nu nog niet in beeld zijn.

¹ Bezien vanuit de confrontatie met het verwacht vrije deel van het eigen vermogen, dus **zonder** rekening te houden met de bestaande ruimte in de stille reserves. De reden hiervoor is dat deze toekomst gericht en daarmee onzeker is. De becijferde stille reserve moet nog eerst ten gelde worden gemaakt en het is nog maar de vraag of de bedragen die hier genoemd zijn ook daadwerkelijk gerealiseerd worden bij een eventuele verkoop.

4.3.6 Kengetallen

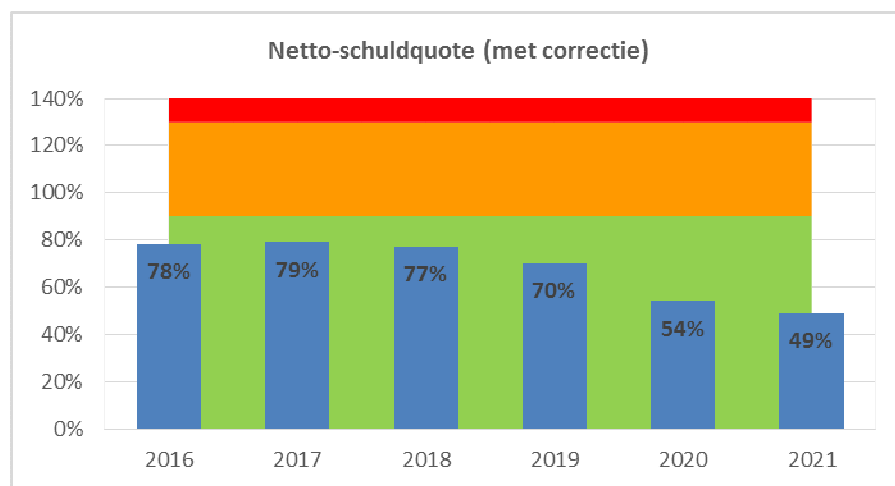
Gebleken is dat gemeenteraden het lastig vinden om de financiële positie van hun gemeente te interpreteren en daarop te sturen. Om hen daarbij te ondersteunen is er, bij de vernieuwing van de begrotings- en verantwoordingsvoorschriften voor gemeenten, een aantal kengetallen ontwikkeld. Deze zijn met ingang van de begroting 2016 en jaarrekening 2015 verplicht gesteld.

De kengetallen stellen de gemeenteraad in staat om de normen vast te stellen voor de sturing van de financiële positie via de meerjarenbegroting. De normen in hun onderlinge samenhang bepalen hoe risicovol het financieel beleid is dat gevoerd wordt. Een afweging die is voorbehouden aan de raad. Met de kengetallen wordt de raad in staat gesteld het beleid te sturen en te monitoren ten aanzien van:

- De reservepositie
- De schuldpositie
- De wendbaarheid en de resterende belastingcapaciteit
- Het risicobeleid

Deze aandachtsgebieden vormen met de reëel en structureel sluitende meerjarenbegroting en de planning en control cyclus de pijlers voor de sturing van onze financiële positie.

4.3.6.1 Schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

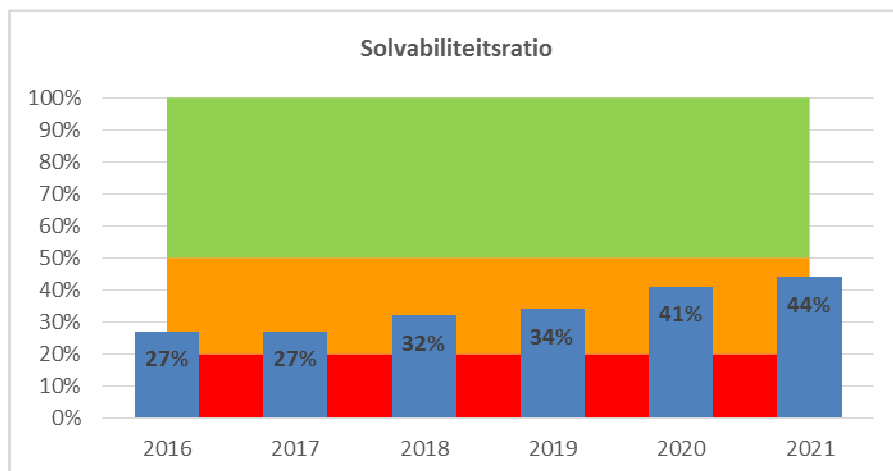
Hoeveel lang geld geleend kan worden is een politieke afweging. Als algemene norm geven we de volgende richtgetallen.

Algemene normwaarden schuldquote	Schuldquote
Normaal	< 90%
Voorzichtigheid geboden	90-130%
Zeer hoge schuld	> 130%

Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen bepaald. Deze wijkt voor onze gemeente nauwelijks af van de netto schuldquote omdat we beperkt geld hebben doorgeleend.

Begin 2017 bedraagt de lang- en kortlopende schuld ± € 21 miljoen. Tot en met 2021 daalt deze naar ± 13 miljoen. De netto schuldquote voor 2018 is 77% en kan als normaal worden aangemerkt.

4.3.6.2 Solvabiliteit

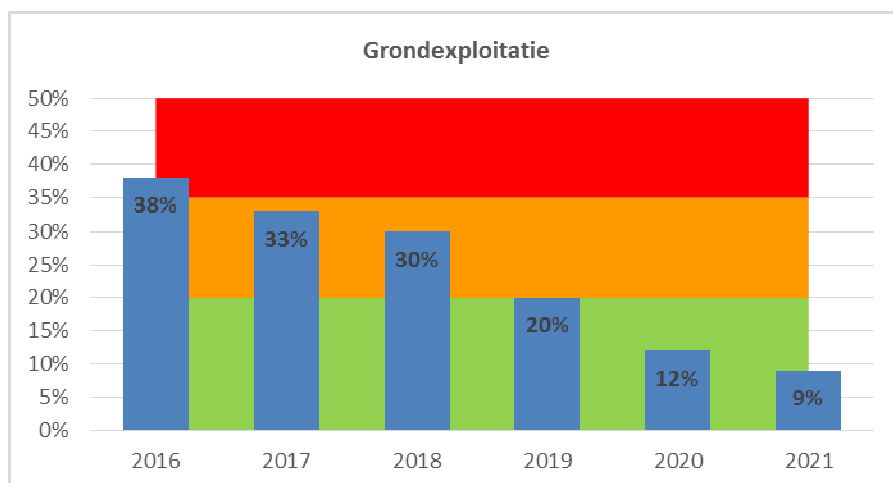

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit van de gemeente is afbetaald en in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het betreft het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal.

Algemene normwaarden bruto schuld	Ratio Solvabiliteit
Weinig tot geen schuld	> 50%
Voorzichtigheid is geboden	20 - 50%
Bezit zeer zwaar belast met schuld	0% - 20%

De solvabiliteitsratio voor 2018 bedraagt 32%. Dit is een waarde waarbij voorzichtigheid is geboden.

4.3.6.3 Grondexploitatie

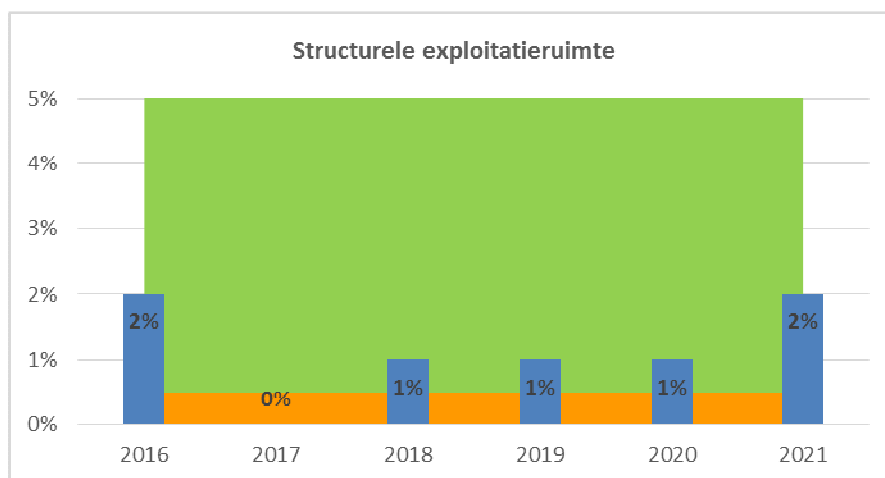
Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de in exploitatie genomen gronden zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

De boekwaarden van verliesgevende plannen zijn gebaseerd op de actuele marktwaarde en voor verwachte verliezen zijn voorzieningen getroffen. De verwachting is dat de huidige plannen binnen de verwachte termijnen zoals in de grondbedrijf rapportage 2017 zijn vermeld worden afgerond.

Algemene normwaarden grondexploitatie	Ratio Grondexploitatie
Veel grond in exploitatie t.o.v. de omzet	> 35%
Redelijk veel grond in exploitatie t.o.v. de omzet	20 - 35%
Normale hoeveel grond in exploitatie t.o.v. de omzet	< 20%

De ratio grondexploitatie voor 2018 bedraagt 30%. Dit is een waarde waarbij voorzichtigheid is geboden.

4.3.6.4 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

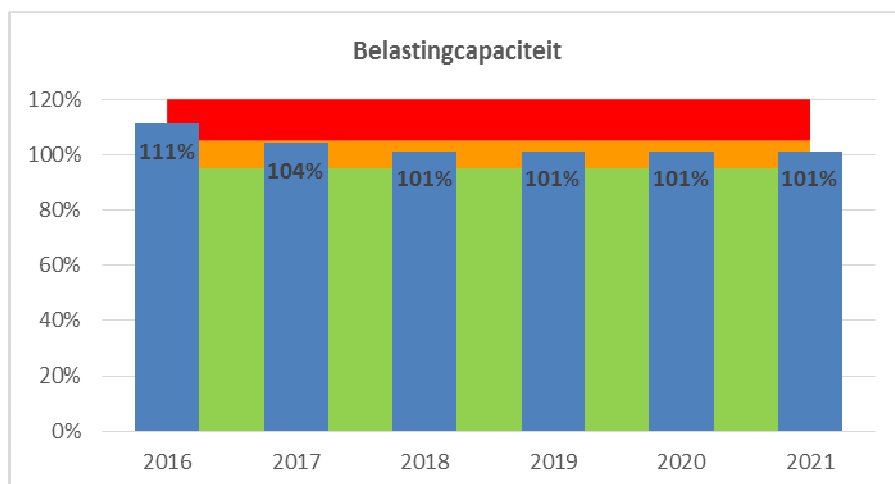
Bij incidentele lasten en baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.

Op basis van het kengetal blijkt dat er nauwelijks structurele ruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen. Dit past binnen ons beleid om strak te begroten.

Algemene normwaarden structurele exploitatieruimte	Ratio Exploitatieruimte
Beschikbare structurele exploitatieruimte	> 0%
Vrijwel geen structurele exploitatieruimte	0%
Geen structurele exploitatieruimte	< 0%

De structurele exploitatieruimte ratio voor 2018 bedraagt 1%.

4.3.6.5 Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. Deze cijfers worden in de jaarlijkse meicirculaire bekend gemaakt.

Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijke gemiddelde in het jaar daarvoor. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2018 bedragen € 708. Het gemiddelde voor 2017 was € 734.

De gemiddelde woonlasten 2018 volgens een eerste voorlopige berekening komen uit op € 729. Het kengetal komt daarmee op € 101%, dus 1% boven het gemiddelde van 2017 van € 723.

Conclusie: de lokale lasten liggen in Boekel op een normaal niveau. Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing hanteren we 100% kostendekkendheid. De ruimte binnen de belastingcapaciteit beperkt zich tot de OZB.

Algemene normwaarden belastingcapaciteit	Ratio Belastingcapaciteit
Ruimte in belastingcapaciteit	> 0%
Vrijwel geen ruimte in belastingcapaciteit	0%
Geen geen ruimte in belastingcapaciteit	< 0%